

Ο ΠΟΛΙΤΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΚΑΛΑΪΤΖΙΔΗΣ Δ.¹, ΚΥΡΙΤΣΗ Μ.¹, και ΛΙΑΚΟΥ Μ.¹

¹ Δρ Γεωλόγος, Διευθυντής Ραλλείου Γυμνασίου Θηλέων Πειραιά

² Θεολόγος, Καθηγήτρια στο Ράλλειο Γυμνάσιο Θηλέων Πειραιά

³ Φιλολόγος, Καθηγήτρια στο Ράλλειο Γυμνάσιο Θηλέων Πειραιά

e-mail: Kalariv1@sch.gr

ΕΚΤΕΝΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πρόγραμμα αναφέρεται σε μια σειρά δραστηριοτήτων συνειδητοποίησης, οι περισσότερες των οποίων διεξάγονται μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας, με τη χρήση φύλλων εργασίας και πρωτότυπου παιδαγωγικού υλικού που έχει γραφεί από τον Συντονιστή της Ομάδας.

Η θεματολογία του προγράμματος είναι η εξής:

Παγκοσμιοποίηση, Παγκοσμιοποίηση της ρύπανσης- Σχέσεις Βορρά –Νότου, Ευρωπαϊκή ενοποίηση, αποθέματα και διαδρομές του πετρελαίου, ρύπανση από πετρέλαιο και πετρελαιοειδή- μεγάλα ατυχήματα με διαρροή πετρελαίου- η παγκόσμια φτώχεια και η ρύπανση του περιβάλλοντος- οι επιδημίες (AIDS, εμπολα, κλπ), η άνιση κατανομή του νερού στην επιφάνεια του πλανήτη και οι συγκρούσεις που προκαλούνται, η παραγωγικότητα των οικοσυστημάτων υποστήριξης της ζωής, η μετανάστευση- οι μετανάστες, οι πολυπολιτισμικές κοινωνίες του σήμερα και του αύριο, η κατανομή του πλούτου σε παγκόσμια κλίμακα και οι επιπτώσεις της ανισοκατανομής στο περιβάλλον, από το τοπικό στο εθνικό στο περιφερειακό- ευρωπαϊκό και παγκόσμιο, οι διαδρομές του καφέ, του κακάο, των εξωτικών φρούτων, η ρύπανση των ωκεανών, του εδάφους, του γλυκού νερού, της ατμόσφαιρας, η προώθηση της Αειφορίας σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής του ανθρώπου, κλπ.

KALAÏTZIDIS D.¹, KIRITSI, M.¹, and LIAKOU M.¹

¹ Ralleion Highschool of Peiraia

e-mail: kalariv1@sch.gr

ABSTRACT

The project focuses on a series of activities on gaining awareness, most of which take place in the classroom with the use of working sheets and original educational material written by the coordinator of the group.

The topics the project deals with are:

Globalization, globalization of pollution, North-South relations, European consolidation, resources- oil and oil courses, oil pollution, major accidents involving oil, global poverty and environmental pollution, the major epidemics (aids, embola, etc), uneven distribution of water and the conflicts deriving from it, productivity of supporting life ecosystems, migration and immigrants, multicultural societies of today and tomorrow, distribution of wealth in global scale and the impacts on the environment, from local to national and global, courses of coffee and cocoa, exotic fruits, pollution of the oceans, of the soil, water, atmosphere, the promotion of sustainability in all the aspects of human life, etc.

Λέξεις κλειδιά: περιβαλλοντική εκπαίδευση, αποσαφήνιση αξιών, αειφορία, παγκοσμιοποίηση

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Η ρύπανση του περιβάλλοντος έχει λάβει παγκόσμιες διαστάσεις. Καιρικά φαινόμενα, παρατηρήσεις στα αλιευτικά πεδία, ιατρικές έρευνες, κλπ. πιστοποιούν ότι η ρύπανση απειλεί σχεδόν εξίσου όλους τους ανθρώπους. Οι μαθητές/ μαθήτριες θα πρέπει να είναι ενήμεροι των επιπτώσεων της ρύπανσης σε παγκόσμιο επίπεδο και πώς η ρύπανση επηρεάζει τη ζωή των ανθρώπων σε διαφορετικές περιοχές του κόσμου.

Η παγκοσμιοποίηση είναι μια πραγματικότητα που μας αφορά όλους. Έχει επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή του ανθρώπου σε όλα τα σημεία του πλανήτη. Οι μαθητές/ μαθήτριες θα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά, τις εκδηλώσεις και τις επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης, να διακρίνουν τα θετικά της σημεία, τις αδυναμίες και τις στρεβλώσεις που προκαλεί και να διαμορφώσουν ενήμερη και έγκυρη άποψη και στάση

Οι μαθήτριες της Γ τάξης συμμετείχαν κατά την περασμένη σχολική χρονιά σε πρόγραμμα Π. Ε. με θέμα Ποτάμια οι Αρτηρίες της Γης, στα πλαίσια του οποίου θίχτηκαν αρκετά ζητήματα που έχουν σχέση με την παγκοσμιοποίηση και έτσι προτάθηκε μεταξύ άλλων θεμάτων και αυτό που τους φάνηκε σχετικά οικείο.

Το ίδιο θέμα με μικρές διαφορές πραγματοποιήσε και η Γ τάξη της περασμένης σχολικής χρονιάς οπότε η Παιδαγωγική Ομάδα είχε σταθμίσει τα θετικά του προγράμματος και διαπίστωσε ότι είναι ένα πρόγραμμα που προσφέρει ιδιαίτερα στον περιβαλλοντικό και κοινωνικό αλφαριθμητισμό των μαθητριών. Επί πλέον είχαν δοκιμαστεί παιδαγωγικές μέθοδοι και διαπιστώθηκε ποιες ήταν οι πιο αποδοτικές.

Υπάρχει παιδαγωγικό υλικό που έγραψε το μέλος της παιδαγωγικής ομάδας Δ. Καλαϊτζίδης και το οποίο χρησιμοποιείται στο πρόγραμμα. Έτσι δεν υπάρχει ανάγκη για νέο υλικό, πέραν των βοηθητικών και όσων επικαιροποιούν το πρόγραμμα.

Το σχολείο μας είναι μέλος των Συνδεδεμένων Σχολείων της ΟΥΝΕΣΚΟ και τα θέματα που έχουν σχέση με τους στόχους της ΟΥΝΕΣΚΟ περιλαμβάνονται σε κάποιο βαθμό στους στόχους του προγράμματός μας.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ (σύμφωνα με τις Διακυβερνητικές Διασκέψεις)

1. Επίγνωση και ευαισθητοποίηση προς το συνολικό περιβάλλον και τα προβλήματα που σχετίζονται μ' αυτό.
2. Γνώσεις και ποικιλία εμπειριών ώστε να κατανοήσουν το περιβάλλον και τα προβλήματά του.
3. Στάσεις, αξίες και συναισθήματα ενδιαφέροντος προς το περιβάλλον καθώς και κίνητρα για ενεργό συμμετοχή στη βελτίωση και στην προστασία του.
4. Δεξιότητες για τον προσδιορισμό και την επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων.
5. Ικανότητες αξιολόγησης των εκάστοτε λαμβανομένων περιβαλλοντικών μέτρων και των εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε σχέση με τις οικολογικές, πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές, αισθητικές και εκπαιδευτικές διαστάσεις τους.
6. Αίσθηση υπευθυνότητας έτσι ώστε να διασφαλιστεί η δυνατότητα ενεργού συμμετοχής σε όλα τα επίπεδα προς την κατεύθυνση της επίλυσης των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

7. Απόκτηση ικανότητας για την αποσαφήνιση αξιών. Προωθούνται οι αξίες της ανεκτικότητας, της αλληλεγγύης, της αλληλοβοήθειας, του αλτρουισμού, της φιλανθρωπίας, της αναγνώρισης της αξίας του άλλου ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, φύλου, εθνικότητας, νοητικών ικανοτήτων, η αξία του υγιούς και άθικτου περιβάλλοντος, η αξία της φύσης ως αυταξία, κλπ
8. Αναγνώριση και κατανόηση των κυριότερων περιβαλλοντικών προβλημάτων και των αιτιών που τα προκαλούν. Εκκίνηση από τα τοπικά προβλήματα (ρύπανση, κυκλοφοριακό, απορρίμματα ,κλπ) Ανάπτυξη προβληματισμού σχετικά με τους τρόπους και τις δυνατότητες επίλυσης.
9. Ανάπτυξη προβληματισμού σχετικά με το ρόλο των πολιτών στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων και των αιτιών τους- Ο ρόλος των οικολογικών κινήσεων και των

- πρόσφατων κοινωνικών κινημάτων Απόκτηση ικανοτήτων αναγνώρισης και κατανόησης του τρόπου λειτουργίας της κοινωνίας. Αναγνώριση του ρόλου των κοινωνικών ομάδων και της δυναμικής τους, των παραγόντων που επιδρούν στη διαμόρφωση των αξιών της κοινωνίας.
10. Απόκτηση ικανοτήτων αναγνώρισης και κατανόησης της θέσης της χώρας μας ανάμεσα στις χώρες της παγκόσμιας κοινότητας σε σχέση με τις οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές, πολιτικές επιδόσεις.
 11. Απόκτηση ικανοτήτων αναγνώρισης και κατανόησης της ανισότητας στην κατανομή του παγκόσμιου πλούτου και των επιπτώσεων αυτής της κατανομής. Διαδρομές ισχύος.
 12. Απόκτηση ικανοτήτων ερμηνείας δεδομένων, διερμηνείας εικόνων- φωτογραφιών.
 13. Απόκτηση ικανοτήτων ερμηνείας διαγραμμάτων –πινάκων –χαρτών.
 14. Απόκτηση ικανοτήτων συγγραφής αναφορών, δημοσιογραφικών κειμένων
 15. Απόκτηση ικανοτήτων κατασκευής ερωτηματολογίων, λήψης συνεντεύξεων, επεξεργασίας.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Αποσαφήνιση αξιών (Καλαϊτζίδης Δ. & Ουζούνης, Κ. 2002)

Μετά τις πρώτες δύο συναντήσεις της ομάδας κατά τη διάρκεια των οποίων γίνονται δραστηριότητες γνωριμίας και εξοικείωσης ακολουθούν δύο τουλάχιστον συνεδρίες για την αποσαφήνιση αξιών. Καθώς οι συμπεριφορές των ανθρώπων καθοδηγούνται κατά κύριο λόγο από τις αξίες τους, προσπαθούμε μέσω ορισμένων δραστηριοτήτων να αναγνωρίσουμε και να αποσαφηνίσουμε τις αξίες που έχει ενσωματώσει ο μαθητής/ η μαθήτρια ώστε στη συνέχεια να ερμηνεύσουμε τις συμπεριφορές (κυρίως τις καταναλωτικές) που επηρεάζουν το περιβάλλον. Οι αξίες που προσπαθούμε να αναγνωρίσουμε είναι: Ολιγάρκεια- λιτότητα, αδελφσύνη, ανεκτικότητα, επικοινωνία, κατανόηση, συντροφικότητα, συμπόνια, ενδιαφέρον, υπευθυνότητα, συνευθύνη, συνεργατικότητα, συνεργασία, ομαδικότητα, ταπεινοφροσύνη, αλληλοβοήθεια, στήριξη, δεοντολογία, εντιμότητα, προσπάθεια, κα.

Παραδείγματα αξιών και μικροί ορισμοί τους

Ευθύνη: Μια ιδιότητα του ατόμου με την οποία ο καθένας γνωρίζει, κατανοεί και αποδέχεται το αποτέλεσμα και τις συνέπειες των προσωπικών του πράξεων και αποφάσεων.

Συμπόνια: Μια ιδιότητα του ατόμου με την οποία καθένας είναι ευαίσθητος στις συνθήκες που επηρεάζουν τις ζωές των άλλων και καθένας αναλαμβάνει να βοηθήσει τους άλλους όταν είναι δυνατό και αναγκαίο.

Συνεργατικότητα: Μια ιδιότητα του ατόμου με την οποία καθένας αλληλεπιδρά με άλλους με τρόπο που αποβαίνει επωφελής για όλους όσους συμμετέχουν στην αλληλεπίδραση αυτή.

Δημιουργικότητα: Μια ιδιότητα του ατόμου με την οποία δρα ή εκφράζεται με νέους, καλύτερους ή μοναδικούς τρόπους.

Δεοντολογία: Μια ιδιότητα του ατόμου, με την οποία επιδεικνύει ατομική και επαγγελματική συνέπεια, ακεραιότητα και αποδοχή της υπευθυνότητας να δράσει για το καλό όλης της ομάδας.

Εντιμότητα: Μια ιδιότητα του ατόμου, με την οποία αυτό είναι δίκαιο, ειλικρινές, τίμιο στις συναλλαγές και αλληλεπιδράσεις του με άλλους ανθρώπους.

Αυτο-αποδοχή: Μια ιδιότητα του ατόμου με την οποία αυτό έχει θετική αυτο-εικόνα, μέσω της διεκδίκησης των δικαιωμάτων του, θέτοντας ως ιδανικά την προσωπική, φυσική, συναισθηματική ευεξία, με την αποδοχή των ατομικών ταλέντων με ταπεινότητα, με γνώση των ορίων του και με την απόφαση να βελτιώνεται όπου μπορεί.

Ομαδική συζήτηση

Η ομαδική συζήτηση ή συζήτηση στο πλαίσιο της ομάδας γίνεται προσχεδιασμένα με βάση τον προγραμματισμό των συνεδριάσεων. Τα θέματα που συζητούνται αφορούν το θέμα του προγράμματος και η συζήτηση ξεκινά συνήθως μετά την ανάγνωση ενός κειμένου από τις μαθήτριες χωρισμένες σε μικρές ομάδες. Ο συντονιστής διευκολύνει τη συζήτηση είτε παρέχοντας στοιχεία που χρειάζονται είτε διευκολύνοντας τη ροή της συζήτησης. Δεν είναι απαραίτητο να καταλήξει κάθε συζήτηση σε συμπεράσματα.

Ερμηνεία εικόνας

Για τη δραστηριότητα αυτή που γίνεται επίσης μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας επιλέγονται εικόνες που έχουν σχέση με το θέμα του προγράμματος. Μια εικόνα που χρησιμοποιήθηκε λ.χ. για τη

συζήτηση σχετικά με τον πόλεμο και την ειρήνη, είναι μια φωτογραφία από τον πόλεμο του Ιράκ που δείχνει ένα αγόρι ηλικίας περίπου 10 ετών με κομένα πόδια και χέρια από τις βόμβες.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΧΩΡΙΣ ΧΕΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΔΙΑ (Καλαϊτζίδης, Δ. 2002)

Δείχνουμε στις μαθήτριες/ μαθητές τη φωτογραφία του μικρού από το Ιράκ που μια συμμαχική βόμβα του έκοψε τα χέρια και τα πόδια, σκοτώνοντας ταυτόχρονα όλα τα μέλη της οικογένειάς του (η φωτογραφία δεν εμφανίζεται στην ανακοίνωση, λόγω μεγέθους).

Χωρίζουμε την ομάδα σε μικρότερες και ζητάμε από κάθε μια να γράψει διάφορες εκδοχές της ιστορίας.

1. Να γράψουν ποια, κατά τη γνώμη τους, είναι τα συναισθήματα του παιδιού.
2. Ένα σενάριο για την εξέλιξη της ζωής του παιδιού, για το μέλλον του.
3. Να γράψουν τα συναισθήματα που τους γενιούνται από την παρατήρηση της εικόνας
4. Να γράψουν πιθανούς λόγους για το συμβάν που οδήγησε το παιδί σ' αυτή την κατάσταση
5. Να γράψουν ποιες κατά τη γνώμη τους είναι οι επιπτώσεις του πολέμου στους εξής τομείς: Οικονομία, Περιβάλλον, Παιδεία, Υγεία, Τουρισμός, Αγροτική παραγωγή, βιομηχανική παραγωγή, κοινωνική συνοχή και σταθερότητα.
6. Να γράψουν ποια θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα καταπατήθηκαν κατά τη γνώμη τους με τον πόλεμο αυτό.

Παιχνίδι ρόλων

ΙΣΤΟΡΙΑ ΔΥΝΑΜΗΣ

Η ομάδα χωρίζεται στα τρία. Κάθε ομάδα έχει ένα χαρακτηριστικό, ίδιο χρωματιστό μαντήλι, ίδια χρωματιστή κουκίδα στο μέτωπο, ίδιο χρωματιστό μπλουζάκι. (π.χ. οι κίτρινοι, οι καφέ, οι λευκοί) Η καφέ έχουν την εξουσία, δηλαδή μπορούν να διατάζουν τους άλλους οι οποίοι πρέπει υποχρεωτικά να εκτελούν (στα πλαίσια της λογικής και ενός μαθητικού παιχνιδιού). Π.χ. να αδειάζουν τα καλάθια, να φέρνουν κιμωλίες, να φέρνουν τους χάρτες, να καθαρίζουν την έδρα από τη σκόνη, να κάνουν τα ψώνια, τις προσθέσεις, να κάνουν γύρους τρέχοντας μέσα στην αίθουσα, να στέκονται στο ένα πόδι για πέντε λεπτά, να μιμούνται ζώα, κλπ.

Η διαδικασία αυτή διαρκεί πέντε λεπτά. Μετά η εξουσία περνά στους λευκούς που μεταχειρίζονται με τον ίδιο τρόπο τους υπόλοιπους και τέλος η εξουσία περνά και στους κίτρινους που επαναλαμβάνουν τα ίδια. Για ποικιλία, μπορεί όταν έχει μια ομάδα την εξουσία να απομονώνει την μια εκ των υπολοίπων δύο σε μια γωνιά με τα μάτια προς τον τοίχο, ώστε να μη μπορούν να συμματάσχουν ή να παρακολουθήσουν τα τεκταινόμενα.

Όταν τελειώσουν οι τρεις κύκλοι συγκεντρώνεται όλη η ομάδα για τη συζήτηση

Ορισμένα ερωτήματα που μπορεί να τεθούν προς συζήτηση είναι:

1. Υπάρχουν ομάδες πολιτών στην Ελλάδα που αντιστοιχούν στις ομάδες του παιχνιδιού;
2. Είναι έλληνες όλοι όσοι αποκλείονται από την εξουσία;
3. Ποια χαρακτηριστικά έχουν οι ομάδες που αποκλείονται σε σχέση με εκείνους που συμμετέχουν στην άσκηση της εξουσίας;
4. Με ποιους μηχανισμούς αποκτάται και διατηρείται η εξουσία και ο συνεπαγόμενος αποκλεισμός των υπόλοιπων ομάδων;
5. Πώς αισθάνονται τα μέλη των διαφορετικών ομάδων;
6. Ποια είναι η ηθική διάσταση του διαχωρισμού μεταξύ εκείνων που εξουσιάζονται και εκείνων που εξουσιάζονται;

Ποια είναι κατά τη γνώμη των μαθητών η πιο δίκαιη κατανομή της εξουσίας και με ποιους τρόπους μπορεί να επιτευχθεί;

Εργασία πεδίου

Για την εργασία πεδίου χρησιμοποιείται συνήθως ένα ερωτηματολόγιο για την έρευνα απόψεων των πολιτών σχετικά με διάφορα θέματα όπως διαχείριση απορριμμάτων, διαχείριση νερού, κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα, κ.α. Τα ερωτηματολόγια συνήθως καταρτίζονται από τις μαθήτριες της ομάδας και μετά βελτιώνονται μέσα από συζήτηση με τον συντονιστή καθηγητή. Άλλη μορφή εργασίας πεδίου είναι η ερευνητική παρατήρηση ορισμένων στοιχείων της καθημερινής ζωής της πόλης, πχ η καταγραφή των διαφημίσεων που υπάρχουν στο πλάι των δρόμων. Για το σκοπό αυτό ανατίθεται από την ομάδα σε κάθε μέλος η καταγραφή (φωτογράφιση και καταγραφή περιεχομένου) των διαφημίσεων που βρίσκονται κατά μήκος ενός δρόμου. Άλλα μέλη της

ομάδας αναλαμβάνουν να καταγράψουν διαφημίσεις της τηλεόρασης ή του ραδιοφώνου ή των εφημερίδων και περιοδικών. Όταν ολοκληρωθεί η καταγραφή γίνεται η ανάλυσή τους με βάση συγκεκριμένα κριτήρια και εν συνεχεία η ερμηνεία τους καθώς και η διερεύνηση της επίδρασής τους στην καταναλωτική μας συμπεριφορά.

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στο πλαίσιο των τακτικών εβδομαδιαίων συναντήσεων γίνονται συνήθως μία ή σπανίως δύο δραστηριότητες ανά συνάντηση. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι το ακόλουθο:

ΠΕΡΟΥΒΙΑΝΑ ΣΕΝΑΡΙΑ (Καλαϊτζίδης, 2002). Στα ανοιχτά των δυτικών ακτών της Νότιας Αμερικής περνά ένα ψυχρό ρεύμα που αναδύεται δυτικά του Περού. Καθώς το ψυχρό ρεύμα αναδύεται μεταφέρει θρεπτικά στοιχεία από το βάθος του ωκεανού προς την επιφάνεια. Η ανάμιξη των ψυχρών υδάτων με τα θερμά και τα θρεπτικά που έρχονται προς την επιφάνεια ευνοούν την ανάπτυξη του πλακτόν. Το φυτοπλαγκτόν και το ζωοπλαγκτόν στηρίζουν μεγάλους αριθμούς μικρών ψαριών (σαρδέλα/ γάβρος). Τα πουλιά που φωλιάζουν στις ακτές του Περού βρίσκουν άφθονη τροφή από τα μικρά αυτά ψάρια και έτσι πολλαπλασιάζονται γρήγορα. Τα περιττώματά τους σχηματίζουν ολόκληρους λόφους από ζωική κοπριά στην ακτή, ενώ εκείνα τα περιττώματα που πέφτουν στη θάλασσα αποτελούν καλό λίπασμα για τα θαλασσινά φυτά και τα φύκια. Αυτά τα φυτά με τη σειρά τους είναι καλή τροφή για τα μικρά ψάρια που έχοντας αφθονία και ποικιλία τροφής μπορούν και πολλαπλασιάζονται σχηματίζοντας τεράστια κοπάδια.

Οι ψαράδες των παράκτιων περιοχών ψαρεύουν αρκετά ψάρια και τα πουλούν στις ντόπιες αγορές. Η ψαριά τους ποτέ δεν είναι αρκετά μεγάλη για να προκαλέσει ανισορροπία στο οικοσύστημα, αφού δεν έχουν εξελιγμένα μέσα αλιείας κι έτσι το οικοσύστημα δουλεύει μια χαρά και με σταθερότητα.

Η κυβέρνηση του Περού γνωρίζοντας ότι υπάρχουν μεγάλα κοπάδια ψαριών στα ανοιχτά, υιοθετεί μια νέα πολιτική αλιείας. Δανειοδοτεί τους ψαράδες προκειμένου να αγοράσουν μεγάλα αλιευτικά σκάφη σιδερένια, να αγοράσουν εξελιγμένα αλιευτικά εργαλεία και επίσης χρηματοδοτεί την ίδρυση μικρών βιοτεχνιών στην ακτή για την επεξεργασία των αλιευμάτων (κονσερβοποίηση) και την εξαγωγή τους.

Τα μεγάλα σιδερένια σκάφη με τα καινούργια εργαλεία που δίνουν τη δυνατότητα για μεγαλύτερη παραγωγική, στηρίζουν τις μικρές βιοτεχνίες που κονσερβοποιούν τις αντσούγες και τις εξάγουν. Το σύστημα φαίνεται να δουλεύει πολύ καλά για αρκετά χρόνια.....

ΣΕΝΑΡΙΑ: ΣΕΝΑΡΙΟ Α.

...ώσπου ξαφνικά, μέσα σε δυο-τρία χρόνια ο όγκος των ψαριών που αλιεύονται πέφτει κατακόρυφα. Τα σκάφη μένουν δεμένα στα ψαρολίμανα, οι ψαράδες δεν βγάζουν ούτε καλά- καλά για το τραπέζι τους, οι βιοτεχνίες κλείνουν και ερημώνουν, η κυβέρνηση μάταια περιμένει να ξεπληρώσουν οι ψαράδες τα χρέη τους.

ΣΕΝΑΡΙΟ Β.

Η κυβέρνηση αποφασίζει να μειώσει στο μισό τις άδειες αλιείας επειδή έχει δει ανησυχητικά σημάδια στην παραγωγή ψαριών. Αναφέρθηκε επίσης ότι τα ψαροπούλια στην ακτή άρχισαν να μειώνονται. Τα μέτρα που πήρε η κυβέρνηση θεωρούνται απαραίτητα για να στηριχτεί μακροπρόθεσμα η αλιεία και η τοπική αλιευτική βιοτεχνία. Οι ψαράδες που χάνουν τις άδειες κάνουν απεργία πείνας και απειλούν ότι δεν θα ξεχρεώσουν τα ψαροκάϊκά τους...

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Με βάση το κείμενο, ποια στοιχεία χαρακτηρίζουν την «ανάπτυξη»;

Με βάση το κείμενο ποια στοιχεία δείχνουν την ισορροπία του οικοσυστήματος;

Με βάση το κείμενο, ποια στοιχεία δείχνουν ότι θα μπορούσε να δημιουργηθεί πρόβλημα στο μέλλον για το οικοσύστημα;

Ποια θα ήταν κατά τη γνώμη σας η σωστή κυβερνητική πολιτική για την αλιεία;

ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΣΜΟΣ (<http://www.210.pair.com>)

Οι μαθητές θα σκεφτούν τι θέλουν περισσότερο ως έφηβοι. Εξετάζοντας τις επιθυμίες, μπορούμε να δούμε τις αξίες μας. Θα κάνουμε ορισμένες σκέψεις, θα συλλέξουμε πληροφορίες και θα συγκρίνουμε αυτά τα δεδομένα με την ανάλυση διαφήμισης που θα κάνουμε σε άλλη συνάντηση.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: Κατάλογος Επιθυμιών (30 λεπτά).

Οι μαθητές γράφουν σε ένα χαρτί τι επιθυμούν περισσότερο στη ζωή τους. Φτιάχνουν ένα κατάλογο με πράγματα, όπως επίσης με ιδέες και εμπειρίες (ρούχα, παπούτσια, ηρεμία, αναγνώριση, σπουδές, επάγγελμα, ταξίδια, κλπ)

Ο καθηγητής γράφει στον πίνακα τις απαντήσεις των μαθητών.

Οι μαθητές επιλέγουν τα 5 πιο επιθυμητά πράγματα που έχουν γραφτεί στο χαρτί και τα γράφουν στην 1^η στήλη του φύλλου εργασίας 1.

Ο καθηγητής συζητά τη δεύτερη στήλη και δίνει παραδείγματα. Οι μαθητές συμπληρώνουν.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1.

Επιθυμίες και Διαφήμιση

Οδηγίες: Συμπληρώστε τις δύο πρώτες στήλες αυτού του πίνακα μόνοι σας. Καθώς θα εξετάζουμε τις διαφημίσεις θα συμπληρώνετε την τρίτη στήλη.

Οι επιθυμίες μου	Γιατί το θέλω αυτό, (αξίες)	Αντίστοιχη διαφήμιση
π.χ.Σπίτι	Ασφάλεια, πλούτος, προστασία	

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Διαφημιστικό Περιβάλλον

Οδηγίες: Καθώς θα πηγαίνετε στο σπίτι (με οποιοδήποτε μέσον) παρατηρήστε τις διαφημίσεις που βλέπετε. Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα και απαντήστε στις ερωτήσεις που υπάρχουν στα κουτάκια. Αν δεν φτάνει ο χώρος γράψτε και πίσω.

Πού βρίσκεται η διαφήμιση;	Τι διαφημίζει;	Χρησιμοποιείς αυτό το προϊόν;

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ				
	ΕΛΛΑΔΑ	Ε.Ε.	ΧΕΙΡΟΤΕΡΗ	ΚΑΛΥΤΕΡΗ
Ετήσια αποψίλωση δασών (% μεταβολή)	-0,87 (2 ^η χειρότερη)	-0,3	Ιρλανδία -3,03	Βέλγιο 0,18
Προσδόκιμο ζωής (χρόνια)	77,85	77,71	Γαλλία	Ολλανδία
Βρεφική θνησιμότητα (ανά 1000 νεογέννητα)	6,03	5,06	Ελλάδα	Φινλανδία 4,07
Παιδική θνησιμότητα (έως 5 ετών)	7	5	Ελλάδα	Γαλλία 5
Ολοκλήρωση Πρωτοβ. Εκπαίδευσης (% πληθυσμού)	90,2	98,1	Γερμανία	Γαλλία 99,9
Ολοκλήρωση Δευτεροβ. Εκπαίδευσης (% πληθυσμού)	88,5	-	Λουξεμβ.	Φινλανδία 93,1

ΕΛΛΑΔΑ

Πρώτη σε ρύπανση της ατμόσφαιρας (όριο: 110mg/m³ Όζοντος, επί 8 ώρες): 94 ημέρες (83 Ιταλία, 1 Ιρλανδία, 6 Πορτογαλία)

Τελευταία σε ανακύκλωση απορριμμάτων. Ο τρίτος μικρότερος όγκος απορριμμάτων στην Ευρώπη, και ο τρίτος μεγαλύτερος όγκος που καταλήγει στις χωματερές. 337 κιλά /κάτοικο (201 στην Ισπανία και 137 στην Αυστρία, 67 Δανία, 377 Ιταλία) στις χωματερές.

Νερό: διαθέσιμα 6547,7 κ.μ/κάτοικο (1998) {Πέμπτα υψηλότερα στην Ευρωζώνη μετά την Αυστρία, Φινλανδία, Ιρλανδία, Πορτογαλία}

Για το 7,4% του ΑΕΠ που παράγει η γεωργία, δαπανά περισσότερο από το 80% του νερού (30% στην Ισπανία, 52% στην Πορτογαλία, 50% στην Ιταλία)

Σύνδεση στο ΙΝΤΕΡΝΕΤ: Ελλάδα –περίπου 12% με κοινοτικό μέσο όρο 28,4% στο τέλος του 2000.

Δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση: Στην Ελλάδα 3,5% του ΑΕΠ, με κοινοτικό μέσο όρο 5%. Αποχώρηση από την εκπαίδευση: 17% στις ηλικίες 18-24 ετών.

Η φτώχεια αυξάνεται στην Ελλάδα. Το 11% των Ελλήνων πολιτών δεν είχε το 1998 επί 3 χρόνια το απαραίτητο εισόδημα για να επιβιώσει. Το ποσοστό αυτό ήταν 9,8% ένα χρόνο πριν.

Το 22% του πληθυσμού ζει κάτω από το όριο φτώχειας, δηλαδή με εισόδημα μικρότερο του 60% του μέσου εθνικού εισοδήματος, έναντι 21% το 1997.

Η αγοραστική δύναμη του Έλληνα έφτασε το 68,6% της κοινοτικής το 2000. Είναι η χαμηλότερη στην Ευρώπη.

«Το τείχος του αίσχους» (Από το περιοδικό ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ τ.11 Ιούνιος 2001.)

«Πουθενά στον πολιτισμένο κόσμο δεν διανοήθηκαν να κατασκευάσουν κλειστούς αυτοκινητόδρομους που να περνάνε από τον κεντρικό ιστό μιας πόλης και μάλιστα επίγεια και υπέργεια, από το 1980 και εντεύθεν. ..Πόσο πολύ θα υποβαθμιστεί αισθητικά και περιβαλλοντικά το κέντρο της πόλης μας, όταν το 80% τουλάχιστον των φορτηγών και νταλικών που προέρχονται από τη λαχαναγορά του Ρέντη, θα διέρχονται ΜΠΡΟΣΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ για να πάνε να φορτώσουν στα Φέρρυ-μποτ. Ένα ΤΕΡΑΤΟΥΡΓΗΜΑ θα προβάλλει σε όλο το μήκος της Ακτής Κονδύλη, όταν κατασκευαστεί η γέφυρα, μια κατασκευή ύψους 13 μέτρων, όσο δηλαδή το ύψος μιας τετραώροφης πολυκατοικίας. Ο συνδυασμός της κατασκευής της Λεωφόρου Παπανδρέου με την κατασκευή της Λεωφόρου Κηφισού θα δημιουργήσουν έναν ασφυκτικό βρόγχο συνεχούς εκπομπής καυσαερίων και ηχορύπων και μια τρομακτική αισθητική υποβάθμιση σε μια από τις ωραιότερες περιοχές του Πειραιά, το Νέο Φάληρο. ..Δεν ζητάμε τίποτε περισσότερο και τίποτα λιγότερο, παρά ίση μεταχείριση της πόλης μας και των συμπολιτών μας, με αυτή που επεφύλαξε η Κυβέρνηση για τους κατοίκους των ΠΛΟΥΣΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ και ΒΟΡΕΙΩΝ ΠΡΟΑΣΤΙΩΝ, όταν π.χ. άλλαξε τον τρόπο κατασκευής της Αττικής Οδού, διαθέτοντας πάνω από 10 δις για να κατασκευαστεί τμήμα περίπου 1.000 μ. με τη μέθοδο cut&cover, στα σύνορα Βριλησίων –Χαλανδρίου. Δεν ζητάμε τίποτα περισσότερο από την Κυβέρνηση και τον Πρωθυπουργό από το να δείξουν την ίδια περιβαλλοντική ευαισθησία προς τους Πειραιώτες, με αυτήν που έδειξαν για την Αρκούδα της Πίνδου, όταν άλλαζαν τη χάραξη της Εγνατίας οδού, αδιαφορώντας για τα 30 δις περίπου που κόστισε παραπάνω το έργο». (φωτογραφίες)

Χωριστείτε σε ομάδες 5-8 ατόμων. Φωτοτυπήστε το κείμενο και πάρτε από ένα αντίτυπο. Μελετήστε το χωριστά ο καθένας για 5 περίπου λεπτά. Μετά συζητήστε το στην ομάδα, με βάση ερωτήσεις όπως η παρακάτω. Καταγράψτε τα συμπεράσματά σας. Μετά, συγκεντρωθείτε όλες οι ομάδες, παρουσιάστε κάθε μια τα συμπεράσματά σας και ανταλλάξτε απόψεις. Μπορείτε να βγάλετε γενικά συμπεράσματα, να γράψετε ένα άρθρο για την εφημερίδα, ή να μελετήσετε επί τόπου, ένα ανάλογο πρόβλημα που πιθανώς υπάρχει στην περιοχή σας.

Συζήτηση

1. Ποια ζητήματα θίγει το άρθρο. Αριθμήστε ένα- ένα τα ζητήματα
2. Ποια από αυτά τα ζητήματα είναι περιβαλλοντικά, ποια οικονομικά, ποια κοινωνικά, ποια πολιτικά (με την πλατιά έννοια του όρου).
3. Τα ζητήματα αυτά είναι αμιγώς περιβαλλοντικά, οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά;
4. Ποια από τα ζητήματα αυτά είναι ταυτόχρονα προβλήματα; Τι τα κάνει να είναι προβλήματα και όχι απλά ζητήματα;

5. Ποιες μπορεί να είναι οι απαντήσεις στην ανάγκη για περισσότερους και πλατύτερους δρόμους μέσα στις πόλεις;
6. Ποιο ρόλο μπορεί να παίξει η τεχνολογία στην αντιμετώπιση των ζητημάτων;
7. Ποιο ρόλο μπορούν να παίξουν οι τοπικοί φορείς;
8. Πως θα σχολιάζατε την αναφορά στην Αρκούδα της Πίνδου και στους κατοίκους των βορείων προαστίων;
9. Πόσο ρόλο μπορεί ή πρέπει να παίξει η αισθητική στα δημόσια έργα;
10. Ποιες εναλλακτικές προτάσεις μπορείτε να προτείνετε, ώστε και το λιμάνι να λειτουργεί και οι κάτοικοι του Πειραιά να ζήσουν σε ένα καλύτερο περιβάλλον;
11. «Ο Πειραιάς εξυπηρετεί όλα τα νησιά του Αιγαίου, ενώ οι κάτοικοί του σηκώνουν το φορτίο (περιβαλλοντικό, κοινωνικό, κλπ) αυτής της εξυπηρέτησης». Σχολιάστε.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟ –ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

(πηγή: IPCC Third Assessment Report, 2001)

Υπερκαταναλωτές (1,1 δις)	Αειφορικοί (3,3 δις)	Περιθωριοποιημένοι (1,1 δις)
> US\$ 7.500 /κεφαλή	US\$ 700-7500/κεφαλή	<US\$ 700/ κεφαλή
Μετακινούνται με αυτοκίνητο ή αεροπλάνο	Μετακινούνται με ποδήλατο ή δημόσιες συγκοινωνίες	Μετακινούνται με τα πόδια ή με υποζύγια
Τρώνε πολλά λιπαρά, πολλές θερμίδες. Διατροφή βασισμένη στο κρέας	Διατροφή βασισμένη σε δημητριακά, λαχανικά και λίγο κρέας	Δίαιτα ανεπαρκής σε θερμίδες και κακής ποιότητας
Πίνουν εμφιαλωμένο νερό, αναψυκτικά και ελαφρά ποτά	Πίνουν καθαρό νερό και λίγο καφέ ή τσάι	Πίνουν μολυσμένο νερό
Χρησιμοποιούν προϊόντα μιας χρήσεως και παράγουν μεγάλη ποσότητα απορριμμάτων	Χρησιμοποιούν μη συσκευασμένα προϊόντα και ανακυκλούμενα απορρίμματα	Χρησιμοποιούν την τοπική βιομάζα και παράγουν μηδαμινή ποσότητα απορριμμάτων
Ζουν σε ευρύχωρα σπίτια με ελεγχόμενες κλιματικές συνθήκες (κλιματισμός)	Ζουν σε ταπεινά σπίτια πολυμελείς οικογένειες μαζί	Ζουν σε σχεδόν πρωτόγονες καλύβες και καταφύγια ή έξω στο ύπαιθρο
Φορούν όμορφα και ακριβά ρούχα	Φορούν λειτουργικά απλά ρούχα	Φορούν ρούχα από δεύτερο χέρι ή από τα απορρίμματα

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Αρχική Αξιολόγηση με ομαδική συζήτηση

Γίνεται διερεύνηση των αρχικών απόψεων των παιδιών σχετικά με τα θέματα που άπτονται της παγκοσμιοποίησης. Καταγράφονται οι κυριότερες απόψεις και επιχειρήματα.

Διαμορφωτική Αξιολόγηση

Στη ροή του προγράμματος και μέσα από την επεξεργασία των διαφόρων θεμάτων που σχετίζονται με τη θεματολογία του, αξιολογείται η εμπλοκή των μαθητών στο πρόγραμμα με τη χρήση των φύλλων εργασίας, με την «μετάφραση» εικόνων και δημοσιευμάτων, με το γράψιμο των αναφορών από τις δραστηριότητες και από την εργασία πεδίου.

Μετά από εργασία πεδίου γίνεται ανατροφοδοτική – διαμορφωτική αξιολόγηση της επίσκεψης και διευκρινίζονται ασαφή σημεία.

Τελική αξιολόγηση

Η τελική αξιολόγηση λαμβάνει διάφορες μορφές.

1. Απαντήσεις σε ερωτηματολόγιο στάσεων
2. Συγγραφή του βιβλίου της εργασίας από τις μαθήτριες

3. Συγγραφή μικρών θεατρικών που παίζουν οι μαθήτριες στην παρουσίαση του προγράμματος στο σχολείο.

4. Προετοιμασία της παρουσίασης στο σχολείο (υλικά, κείμενα, φωτογραφίες και αφίσες, μουσική, τραγούδι)

Σχετικά με την αξιολόγηση του προγράμματος, θα ήθελα να τονίσω ότι τα αποτελέσματα ενός τέτοιου προγράμματος που δεν εστιάζει στους γνωστικούς στόχους δεν μπορούν να γίνουν αντιληπτά μέσα σε χρονικό διάστημα λίγων εβδομάδων ή μηνών, οπότε και η όποια αξιολόγηση δεν μπορεί να αποτυπώσει παρά μόνο ορισμένα (και ίσως όχι τα σπουδαιότερα) στοιχεία που αποκομίζουν τα παιδιά από το πρόγραμμα.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Το λιμάνι του Πειραιά είναι ένα καζάνι πολιτισμών και η προσέγγιση θεμάτων παγκοσμιοποίησης βρίσκει πρόσφορο έδαφος στα παιδιά, τα οποία σταδιακά ανακαλύπτουν πράγματα που δεν τα είχαν σκεφτεί ή τα είχαν αντιμετωπίσει είτε με επιφανειακό τρόπο είτε με διαφορετική οπτική.

Η διάχυση των αποτελεσμάτων στα σχολεία του Πειραιά μπορεί να έχει ως θετικό αποτέλεσμα να διεγείρει τον διάλογο των σχολείων και των παιδιών στα θέματα της παγκοσμιοποίησης και της αειφορίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Θεωρία και Πράξη» Δ. Καλαϊτζίδης- Κ. Ουζούνης- Εκδόσεις Σπανάκη –Ξάνθη- 3η έκδοση 2002
2. Καλαϊτζίδης, Δ. (2002) «Ο Πολίτης του Κόσμου». Εκπαιδευτικό υλικό υπό έκδοση
3. Consumerism (<http://www.210.pair.com>). Ανασύρθηκε στις 25 Οκτωβρίου 2002
4. Το τείχος του αίσχους (2001). *ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ* τ.11 Ιούνιος 2001
5. *IPCCC Third Assessment Report, 2001*

Λοιπές πηγές

6. A curriculum for Global Citizenship. Oxfam's Development Education Program, Oxfam UK 1997
7. Secondary School Kit of the United Nations (ΟΗΕ)1995
8. Monde Diplomatique (Ελληνική Έκδοση- Ελευθεροτυπία) Διάφορες ημερομηνίες